

Att bygga inifrån

ATT BYGGA INIFRÅN är titeln på en mycket läst bok av domprosten Per-Olof Sjögren i Göteborg. Boken kom i sin första upplaga ut 1964. Den var grundbok i många studiecirklar, särskilt bland medarbetare i de många småkyrkor som såg dagens ljus 1960 till 1980. Det mönster som växte fram i dessa småkyrkor var att präst och frivilliga medarbetare bildade ett slags inre krets, med gemensamt ansvar för det kyrkliga liv som skulle byggas upp. Studiecirklar i Sveriges Kyrkliga Studieförbunds (SKS) regi var ett användbart redskap i att reflektera kring och fostra ansvarstagande i församlingarna. Det Sjögren och många med honom gång på gång lyfte fram var att församlingslivet måste byggas inifrån, och det han då konkret menade var ett församlingsliv med gudstjänst och själavård i centrum. Söndaglig högmässa, veckomässor, bönegudstjänster och många tillfällen till bikt och själavård var ett mönster som visade sig vara hållbart när det gällde att bygga levande församlingar.

När nu strukturutredningens förslag av allt att döma – med en eller annan korrigerings – röstas igenom i höstens kyrkomöte, innebär detta att man infört hårt och enkelt rationaliserade strukturer för församlingars liv. An-

hängarna menar att beslutsstrukturerna därmed blir enklare och mer sammanhållna. SPT och åtskilliga andra har varnat för att församlingarnas relativa självständighet försvinner och att de i praktiken förvandlas till distrikt utan egenmakt och eget ansvar i alldeles för stora pastorat. Dessutom verkar det som om det kyrkliga livet har havererat på många ställen och att kriterierna för vad en församling grundläggande gör – firar gudstjänst på Herrens dag – inte längre kan upprätthållas. Den som tänker kritiskt kring strukturutredningen och argumenten bakom den, uppfattar en kyrklig reträtt.

Strukturutredningen börjar på kyrkans utsida – ekonomi och beslutsstrukturer och tror på stordrift och toppstyrning. Det bästa man kan hoppas på från den förändringen är att besluten inte ska lägga för mycket hinder i vägen för genuint pastoralt arbete.

I Sverige finns två vrågbilder av vad en levande församling är. Den ena är den församling som blir prästens och i förlängningen arbetslagets verksamhet, ett företag som producerar och distribuerar religion till dem som behöver något av det breda utbud som företaget tillhandahåller. Arbetslaget producerar gudstjänster och kyrkliga handlingar, de församlingsbor som är intresserade eller berörda kommer. Den andra vrågbilden är troendeförsamlingen som ägnar sig åt sitt eget med bestämda avgränsningar mot andra, de som definieras som världen. En församling med höga murar och en gemenskap som det är svårt att inlemmas i.

En levande folklig kyrka lyckas orientera sig mellan dessa två faror genom att peka på och leva i Guds helighet, i Guds ord och i sakramenten. De döpta på en och samma plats utgör det lokala Gudsfolket. Det ligger en stor utmaning i att så många döpta framlever sina liv utan andlig kontakt med någon församling. De kommer till ett dop eller till en begravning, till någon enstaka gudstjänst. Vägen till aktiv delaktighet i den lokala församlingen tycks vara lång för många.

Svenska församlingsbor längtar, som alla människor gör, på djupet efter levande Gud, evangeliet, en Frälsare, en helig Ande i kontakt med den egna anden. Det är det kyrkan ska ge dem – inte sysselsättningsterapi och trivselsmöten. Människor samlade kring det heliga blir en missionerande gemenskap med attraktionskraft i sin samtid och i sitt samhälle. En kyrka som målmedvetet och uthålligt bygger inifrån attraherar människor i deras djupaste längtan just därför att hon vet med sig att hon går den Guds ärende som vill att alla människor ska bli frälsta.

Det som sker lokalt är det avgörande. Prästen har i vår svenska tradition hört samman med platsen, både med kyrkobyggnaden och den vid kyrkobyggnaden belägna prästgården. Strukturerna har varit mycket nära människor på den plats där de bor. Denna närhet måste nu värnas och komma till nya uttryck när Svenska kyrkan går över till stordrift. Därför behövs ett nytt arbete med pastoralteologiska grundfrågor.

När medlemssiffrorna sjunker år efter år, är det lätt att hamna i håglöshet och missmod, och det är lätt att tappa bort den grundläggande insikten att församlingen först och främst består av de döpta som vecka efter vecka samlas till gudstjänst. Församlingen är i första hand en samling människor kring den levande Jesus. Det som gör kyrkan till Kyrka är Kristi verk och gärning och den helige Andes närvaro. Insikten att det i första hand inte handlar om prästens och de kyrkoanställdas ansträngningar utan om vad den helige Ande gör med dem själva och därigenom så småningom med andra, skulle kunna lindra håglösheten, som tycks breda ut sig.

Det andra som behöver lyftas fram i en situation där både håglöshet och missionsbehov växer är lärdomarna från 1960-talet och senare (se t.ex. Fredrik Modeus på empiriska studier byggda bok: *Längtan efter liv. Församlingsväxt i Svenska kyrkan*, Verbum 2009). Dessa lärdomar är att när gudstjänst och själavård sätts i centrum, när många blir delaktiga i arbetet på att fira gudstjänst då växer församlingen. Att bygga på den grunden är att bygga inifrån, och att bygga hållbart för framtiden.